

IZHAJA VSAK ČETRTEK

Table with subscription rates: Yearly, Half-yearly, Quarterly, and Single copies for Italy and Foreign.

Posamezni izvod 20 cent. Uredništvo in upravnistvo: Trst, Via Maiolica 10-12

DELLO

Glasilo Proletarskega udruženja

Rušijo se stebri reakcije, pod silnim pritiskom zgodovinskega toka. In čeprav bo moral proletariat prestatati še težke skušnje, vseeno gleda on z zaupanjem v bodočnost. Bratje, kvišku srca!

Trst, 14. avgusta 1924. — Leto V. - Štev. 209.

Položaj na Balkanu

Balkan je danes v mnogo večji meri kod kralj poprej "pays volcanique" — vulkanska zemlja — kot pravijo Francozi. Nasprotja različnih imperialističnih držav, tekmujočih med seboj v razdeljevanju uplivihih sfer v svrhu imperialističnega izkoriščanja, se ne prestano večjajo. Večajo se dalje nasprotja med raznimi buržuaznimi vladami, ki stremijo za hegemonijo nad celim polotokom. Na višek svojega razvoja so pa prišli razredni in nacionalni boji, boji delavcev, kmetov in vseh tlačanih narodov za svoje osvoboditve, bolj in bolj se uresničuje misel enotne fronte vseh revolucionarnih delavskih, kmetijskih in narodnih pokretov, naperjene proti vsem balkanskim buržuaznim državam in za vsejvalnim stremiljem tujih imperialističnih držav.

Imperialistične težnje in notranja nasprotja na Balkanu

Pred vojno sta v glavnem dve imperialistični sili imele svoje oči uprle na Balkan: caristična Rusija, ki si je hotela zagotoviti nadvlado v Črnem morju in izhod na Sredozemsko morje in Avstro-Ogrska, ki je služila ciljem germanskega imperialističnega "Dranga nach Osten". Po zrušitvi teh dveh sil se je pa začela tekma entitnih držav in sicer Anglije, Francije in Italije. Anglija podpira grške in bolgarske težnje, ker neče pustiti Francijo, da preveč razširi svoj vpliv nad Balkanom. Nemci podpirajo srbske težnje v hegemonijo. Italija se skuša zasidrati v Albaniji, da bi dobila v roke tako čeljadransko morje. Sredstva ki se jih te države poslužujejo so najrazličnejša, od intrig in podkupovanja, do groženj z vojno in diplomatskih demaršev.

Balkanske države same so tudi porizišče največjih notranjih borb. Vsa izmed teh držav ima svoje nerešene vprašanje okrog katerega se pleče vsa njena notranja politika. V Jugoslaviji boj delavcev, kmetov in tlačanih narodov proti centralistični srbski buržuaziji, Hrvaške, Slovenije, Vojvodina, Bosna, Macedonia, Kosovo. Črna gora stopajo bolj in bolj na plan. V Bolgariji, boj vsega prebivalstva proti Cankovu, dežela fik pred revolucijo. V Rumuniji besarabsko vprašanje, revolucionarni boji proletariata in kmetov, nacionalni boji Mačarov, Neincev, Ukrajinev, Bolgarov itd. z roli svojim tlačiteljem. V Grčiji vprašanje poloruškega milijona priselencev iz Male Azije, "boljševiška" nevarnost itd. itd. — to je kratka slika političnih kriz, ki pretresajo današnje balkanske države. Sredstva, s katerimi "urešujejo" buržuazne vlade vsa ta vprašanja so sicer najrazličnejša, nobeno pa ni v stani preprečiti neizogibnih dogodkov, ki jim korakajo balkanske države. Sredstva, s katerimi "urešujejo" buržuazne vlade vsa ta vprašanja so sicer najrazličnejša, nobeno pa ni v stani preprečiti neizogibnih dogodkov, ki jim korakajo balkanske države.

Kakor ob izbruhu svetovne vojne

Vsi se še spominjamo, kako so se, ob izbruhu svetovne vojne, razne države in državnice otresale "vsakega vmešavanja" v svetovno klanje in kako so morale potem slediti interesom kapitalistov, bodisi svojih ali pa onih antantnih veselil in na drugi strani imperialistov osrednjih držav. "Nevarstvo" v vojno je bil le izgovor, zato da se prevari javnost. Kapitalistični interesi so morali priti do veljave. Ravnotako imamo sedaj priliko opazovati, da je "odpor" proti oboroževanju, za obrambo proti revolucionarni poplavi, to je oboroževanje s strani Cankovljeve vlade, — nič drugega kakor hinavščina.

Bolgarska ne bi smela namreč imeti, na podlagi mirovne pogodbe in Neully, več nego eno gotovo, omejeno število stalne vojske. V slednjih ljudek ustaje, k kateri se pripravljajo izmuzeni kmetje in delavci, skuša buržuazija organizirati dobrovoljne meščanske čete. Bliznji države, kakor Jugoslavija, Rumunska in Grčija so zagalele krik, češ, da se s tem krši Neullyska pogodba in so pozivale vsele, da proti temu oboroževanju intervenirajo. Vsa razseden delavci in kmeti bo takoj razumel, da je to samo pesek v oči evropski javnosti, da se hoče s tem samo varati ljudske množice, češ, da bi verovale v kako nevmešavanje. Da so to samo zagrinjala, za katerimi se skuša organizirati pomoč Cankovljevi vladi, potrjujejo dejstva. Kajli zastopniki omenjenih držav so na sestanku, na katerem so razpravljali o bolgarskem oboroževanju, soglasno konstatirali, da se nahaja Bolgarska na predvečerju ljudske ustaje in da bo pomešana v revolucionarni vrvež.

Trži se pravi kakor opravičiti in odobriti Cankovljeve ukrepe. Vest o "prijazni zmoti" gori omenjenih zastopnikov prihaja sicer iz Sofije, to pa čisto nič ne menja o domnevah, ki jih bo imel vsak zaveden delavec in kmet, da bodo skušale bliznji države pomagati bolgarskemu fašizmu.

Da je kapitalizem edin, kadar se gre za potlačiti delavske revolucionarne gibanja, nam govori razni primeri iz zgodovine, kot n. pr. v bliznji preteklosti udušitev ogrske delavske vlade s pomočjo rumunskih čet. Delavci in kmetje na Balkanu bodo morali s tem računati in se primerno pripravljati.

prepričal vsak, kdor je imel priliko čitati uvodne članke londonskega "Timesa" in mnogih drugih svetovnih listov.

Pred revolucijo v Bolgariji

Najbolj pa je položaj napet gotovo v Bolgariji. Cankov je s svojo strahovladno pritiral deželno na rob propada, obsvoščal se pri vsem narodu do skrajnosti, in dosegel s tem ravno nasprotno od česar je pričakoval. Septembrski poraz delavcev in kmetov ni vzel poguma tem poslednjim. Nasprotno. Komunisti so uspeli takoj zopet obnoviti svoje organizacije, istofako zemljeleci in danes so sloji že zopet pripravljeni na odločilno borbo. Potem, ko so Makedonci — zadnja opora režima — Cankova jeli zapuščati, je ta začel izgubljal zadnja tla pod nogami. Obrnil se je za pomoč na ostale balkanske in evropske države, celo na Jugoslavijo, ki je bila njegov največji zunanji nasprotnik. Po dolgih pogajanjih so se sporazumeli, da se začne najprej splošna akcija proti komunističnemu gibanju po posameznih državah. Beogradska vlada je razpustila na podlagi tega sporazuma Nezasvisno Delavsko Stranko. Rumunija je poostriala obsedno stanje itd. Sedaj se je Cankov obrnil na evropske veselice, da bi mu dovolile povečanje kontingenta armade. Ker mu je današnje število vojaštva preničko, za uspešno pobijanje notranjih nasprotnikov. Ako mu bo to dovoljeno, ali ne, ne pomenja mnogo. Tudi ako bi mu bila njegova prošnja odbita, si moramo biti v svesti, da ne bodo evropske imperialistične države z mirnimi očmi zlele na "boljševiško opasnost" na Balkanu. Revolucija v Bolgariji ni več stvar daljne prihodnosti, ampak najbližnjih mesecev in tednov. In brez dvoma je, da rumunski bojarji in jugoslovanski krvniki podjarmljenih narodov ne bodo mogli dolgo gledati novega ognjišča osvobodilne borbe in sicer poleg sebe, v neposredni bližini. Naravno, da bodo te reakcionarne sile skušale intervenirati, pri čemur Sov. Rusija tudi gotovo ne bo stala pasivna — in to bi znalo povzročiti v nekoliko mesecih nov svetovni požar. No, komunisti gledamo z zaupanjem na prihodnost in verujemo, da ljudje, ki bi se strašili. In dobro se zavedamo, da pride od tega, da bo bila zopet naša ura. Sodeč po zadnjih dogodkih in po mednarodnem položaju — ta trenutek ni več tako daleč.

Londonska konferenca

Konferenca za "dosego gospodarskega ravnotežja" se končava povoljno. Namreč povoljno za kapitaliste. Kar seveda pomenja na drugi strani nepovoljno za delovne sloje.

Kaj se je vse gospoda pogovarjala, ne homo prinašali. To prepuščamo meščanskim listom, vključno tudi listini, ki se razgrevajo za demokracijo. Na konferenci sta med drugimi mešetarila MacDonald in Herriot, oba sta primešetarila? — Nič drugega kakor suženstvo in bedo za delovne sloje.

Zadnjič smo omenili, kako bo nemško delovno ljudstvo oropano vsled izvedbe Dawesovega načrta. Konec konferencie je ta, da se Nemčiji dajo še nadaljnje "ugodnosti", ki jih mora seveda plačati nemški proletariat, s še večjo mero svoje krvi.

Ostudno delo nemških socialpatriotov

Pri pogajanjih je prišla na vrsto točka o času, v katerem se bo izpraznilo Porurje. Francozi so namreč hoteli, da se izpraznenje ne izvede tako hitro. To so hoteli francoski imperialistični pnapeteži. Prišel pa je "demokrat", Herriot, vodja francoskega "levega bloka", ki je dobil s strani francoskih kapitalistov pooblastilo, da se sme pogajati z Nemci ako izveče iz njih nadaljne koncesije. In sporazum je bil dovršen. Herriot se je obvezal, da poletne iz zasedenega ozemlja francoske in belgijske železnice, pod pogojem, da nemška vlada postavi zakon, na podlagi, katerega bo nemškim železničarjem odvzeta pravica štrajka. Nakar so nemški zastopniki sprejeli ta predlog in izjavili, da socialdemokratski poslanci odobrujejo tak zakon.

Tukaj se vidi, kaj so Mac Donald, Herriot in socialpatriotična banda. Tukaj se vidi, da so listi, ki stoje na "sredini", le sluge kapitala. Krvniki proletariata. Tako je demokracija, ki ji tudi naši demokratični gospodje pojejo slavospeve! Medtem pa se še posebno vesele ameriški kapitalisti, ki v svojih časopisih očito pišejo, da jim se je posrečilo spraviti pod njih oblast stari evropski kontinent.

Kmečko vprašanje na V. Kongresu Kom. Internacionalne

Poročilo sodr. Kolarova

Obstojijo li danes objektivni predpogoji za pridobitev kmečkih mas? Na to vprašanje je Internacionalna odgovorila povoljno. Ti predpogoji so toliko gospodarske kolikor politične narave. Najbolj odločujoči gospodarski činitelj je agrarna kriza, ki vlada v gotovih deželah in ki ogroža celo vrsto drugih dežel, to je agrarna kriza, ki jo je omenil tudi sodr. Varga v svojem poročilu. V političnem pogledu vidimo, kako izrablja buržuazija svojo moč v to, da zvrca vsa vojna bremena na rame manj odpornih kmečkih množic, potom zvišanja davkov. V vseh onih deželah, kjer igra v kmečkem gospodarstvu najemništvo veliko vlogo, opažamo znatno zvišanje najemnine. Tudi vojna nevarnost postaja vedno bolj grozeča. V vseh deželah so kmečke množice priče nezasišanih oboroževanj.

Dejstvo, ki je imelo največji vpliv na kmečke množice, je vzgled ruske revolucije, potom katere je bila udeležena razdelitev zemlje med kmete. Ruska revolucija, ki je bila rezultat revolucionarne zveze med delavstvom in poljedelskimi množicami, je odprla oči kmetom Evrope in Amerike.

Tekom vojne se je zvršilo zrevolucioniranje kmečkih množic. Istočasno se je zvršila tudi reorganizacija, v prid radikalnih struj, v obstoječih kmečkih organizacijah. To velja tudi za Nemčijo. Tako n. pr. se je osnovala v Badenu ena radikalna kmečka zveza, sestavljena iz malih in srednjih kmetov, ki je za čas volitev l. 1920. nastopila s samostojnimi kandidati. Meseca oktobra preteklega leta se je ustanovila ena delavska zveza med organizacijami revnih kmetov, najemnikov, kolonov itd., ki šteje vsega skupaj en milijon članov. Ta delavska zveza je pristopila k Mednarodnemu kmečkemu svetu. Tudi na Francoskem se je usidrala Kmečka internacionala. Tudi tam se ustanavlja ena kmečka zveza. "Sodrug Vazeilles" se je kot zastopnik Kmečke zveze, ki ima pod svojim okriljem 18 strokovnih organizacij, udeležil v preteklem letu, Mednarodne kmečke konference v Moskvi.

Ravnatransko gibanje za ustanovitev radikalnih skupin med organiziranimi kmeti, je opazati v Združenih državah, v Čehoslovski, na Poljskem, v Hrvaški in v Bolgariji. Tudi v mnogih tujerjnih deželah se ustanovljajo kmečke stranke.

Naravno je, da je moralo to radikaliziranje kmečkih organizacij privedi do združitve revolucionarnih sil na deželi, pod okrilje ene Kmečke internacionalne.

S strani komunističnih strank in s strani Komunistične internacionalne mora pa priti iniciativa za zblizanje med delavci in kmeti. Kmetje ne bodo prihli k nam iz lastnega nagiba. Ali pa, četudj bodo kazali nekako voljo k zblizanju, jim bo ta prešla, če ne bodo Komunistične stranke in Kom. internacionala ukrenile potrebnega za jih priligniti k sebi, za jih združiti politično in organizirano z revolucionarnim gibanjem.

Sedaj pa preidem k vprašanju taktike, ki jo morajo uporabiti komunistične stranke, v pridobivanju kmečkih množic. Tukaj je treba razločevati dva vprašanja. Prvo se tiče pridobivanja mas kot takih, za pridobivanje neorganiziranih, brezobličnih množic. Drugo se tiče naše taktike glede gospodarskih, kulturnih in drugih kmečkih organizacij, ki obstajajo skoro v vseh deželah in se neprenehoma razvijajo. Na IV. Kongresu smo razpravljali o potrebi enega delovnega programa za pridobivanje množic, smo pa popolnoma prezrili obstoj kmečkih organizacij in kmečkih strank. Tudi misno še do sedaj izdelali nobenega načrta o taktiki napram kmečkim organizacijam.

Treba je tudi vzeti v poštev, da so življenjski pogoji množic v posameznih deželah različni in da je težko postaviti, enakomerno za vse dežele, uporabna pravila. Potrebno je, da smo si svesti o posebnih pogojih ki vladajo v eni deželi in ki usvarjajo v množicah revolucionarno razpoloženje. Bilo bi mogoče postaviti eno splošno pravilo, ker je potrebno, da se držimo naš program vedno v konkretnih črtah. Naši programi ne smejo vsebovati nikakih abstraktnih oblik, ki niso za množice razumljive. Kmetje imajo veliko praktičnega smisla. Velike abstraktne ideje jih ne ganejo. Mogoče jih je pridobiti le, ako se jim govori o neposrednih interesih.

Obstojijo li danes objektivni predpogoji za pridobitev kmečkih mas? Na to vprašanje je Internacionalna odgovorila povoljno. Ti predpogoji so toliko gospodarske kolikor politične narave. Najbolj odločujoči gospodarski činitelj je agrarna kriza, ki vlada v gotovih deželah in ki ogroža celo vrsto drugih dežel, to je agrarna kriza, ki jo je omenil tudi sodr. Varga v svojem poročilu. V političnem pogledu vidimo, kako izrablja buržuazija svojo moč v to, da zvrca vsa vojna bremena na rame manj odpornih kmečkih množic, potom zvišanja davkov. V vseh onih deželah, kjer igra v kmečkem gospodarstvu najemništvo veliko vlogo, opažamo znatno zvišanje najemnine. Tudi vojna nevarnost postaja vedno bolj grozeča. V vseh deželah so kmečke množice priče nezasišanih oboroževanj.

Dejstvo, ki je imelo največji vpliv na kmečke množice, je vzgled ruske revolucije, potom katere je bila udeležena razdelitev zemlje med kmete. Ruska revolucija, ki je bila rezultat revolucionarne zveze med delavstvom in poljedelskimi množicami, je odprla oči kmetom Evrope in Amerike.

Tekom vojne se je zvršilo zrevolucioniranje kmečkih množic. Istočasno se je zvršila tudi reorganizacija, v prid radikalnih struj, v obstoječih kmečkih organizacijah. To velja tudi za Nemčijo. Tako n. pr. se je osnovala v Badenu ena radikalna kmečka zveza, sestavljena iz malih in srednjih kmetov, ki je za čas volitev l. 1920. nastopila s samostojnimi kandidati. Meseca oktobra preteklega leta se je ustanovila ena delavska zveza med organizacijami revnih kmetov, najemnikov, kolonov itd., ki šteje vsega skupaj en milijon članov. Ta delavska zveza je pristopila k Mednarodnemu kmečkemu svetu. Tudi na Francoskem se je usidrala Kmečka internacionala. Tudi tam se ustanavlja ena kmečka zveza. "Sodrug Vazeilles" se je kot zastopnik Kmečke zveze, ki ima pod svojim okriljem 18 strokovnih organizacij, udeležil v preteklem letu, Mednarodne kmečke konference v Moskvi.

Ravnatransko gibanje za ustanovitev radikalnih skupin med organiziranimi kmeti, je opazati v Združenih državah, v Čehoslovski, na Poljskem, v Hrvaški in v Bolgariji. Tudi v mnogih tujerjnih deželah se ustanovljajo kmečke stranke.

Naravno je, da je moralo to radikaliziranje kmečkih organizacij privedi do združitve revolucionarnih sil na deželi, pod okrilje ene Kmečke internacionalne.

S strani komunističnih strank in s strani Komunistične internacionalne mora pa priti iniciativa za zblizanje med delavci in kmeti. Kmetje ne bodo prihli k nam iz lastnega nagiba. Ali pa, četudj bodo kazali nekako voljo k zblizanju, jim bo ta prešla, če ne bodo Komunistične stranke in Kom. internacionala ukrenile potrebnega za jih priligniti k sebi, za jih združiti politično in organizirano z revolucionarnim gibanjem.

Sedaj pa preidem k vprašanju taktike, ki jo morajo uporabiti komunistične stranke, v pridobivanju kmečkih množic. Tukaj je treba razločevati dva vprašanja. Prvo se tiče pridobivanja mas kot takih, za pridobivanje neorganiziranih, brezobličnih množic. Drugo se tiče naše taktike glede gospodarskih, kulturnih in drugih kmečkih organizacij, ki obstajajo skoro v vseh deželah in se neprenehoma razvijajo. Na IV. Kongresu smo razpravljali o potrebi enega delovnega programa za pridobivanje množic, smo pa popolnoma prezrili obstoj kmečkih organizacij in kmečkih strank. Tudi misno še do sedaj izdelali nobenega načrta o taktiki napram kmečkim organizacijam.

Treba je tudi vzeti v poštev, da so življenjski pogoji množic v posameznih deželah različni in da je težko postaviti, enakomerno za vse dežele, uporabna pravila. Potrebno je, da smo si svesti o posebnih pogojih ki vladajo v eni deželi in ki usvarjajo v množicah revolucionarno razpoloženje. Bilo bi mogoče postaviti eno splošno pravilo, ker je potrebno, da se držimo naš program vedno v konkretnih črtah. Naši programi ne smejo vsebovati nikakih abstraktnih oblik, ki niso za množice razumljive. Kmetje imajo veliko praktičnega smisla. Velike abstraktne ideje jih ne ganejo. Mogoče jih je pridobiti le, ako se jim govori o neposrednih interesih.

V prvi vrsti imamo pred nami kmečke strokovne organizacije. Naša taktika napram tem organizacijam se določuje, navidezno, s strani naše splošne strokovne taktike. Tukaj pa je potrebno predočiti možnost, da kmečki delavci pridejo pod vpliv malih

skušati ustvariti levo pozicionalno krilo, zato da iztisnemo iz vodstva premožen element. Ravno isto velja za vse druge — kulturne, športne in druge organizacije.

Vprašanje postaja težavneje, ako hočemo določiti naše stališče napram kmečkim organizacijam, ki imajo pretežno politični značaj. Take stranke imamo na Čehoslovskem, na Poljskem, v Rumuniji, na Bolgarskem, na Hrvaškem in v drugih deželah. Tukaj se gre, kot je takoj razvidno, za uporabo enotne fronte od spodaj. Gre se tukaj za najti možnost približati se, potom naše taktike, k organiziranim množicam teh strank.

Imamo to možnost n. pr. na Bolgarskem, v pogledu Kmečke zveze, katere množice so že sedaj prezele z revolucionarnim duhom. Za to zvezo je treba uporabiti istočasno taktiko od spodaj in od zgoraj. Ravno takna rešitev je mogoča, pod gotovimi pogoji, v pogledu Hrvaške republikanske kmečke stranke, stranke farmarjev v ameriških združenih državah itd.

Sodruzi, vprašanje je zelo zamolano in se ga ne da rešiti potom predpisov, ki bi bili obvezni za vse dežele. Ustanovljeni kmečki svet, ki je bil mednarodni v Moskvi takoj po prvi mednarodni kmečki konferenci, je velike politične važnosti. Komunistična internacionala mora le pozdravljati ta začetek. Stremiljena Mednarodnega kmečkega sveta, ki gredo za grupiranje vseh več ali manj revolucionarnih kmečkih organizacij, ki obstojijo v vseh deželah ki so se udeležile vojne, to je organizacije, ki so vznikale same od sebe, pod pritiskom vojnih posledic in reakcije, — la stremiljena morajo najti podporo s strani splošne Internacionalne.

„Ex Bohemia lux“ .. (Češka soc. demokracija)

„Edinost“, ki ima posebne simpatije do češkega naroda (mi jih imamo sicer tudi) nam postavlja za vzgled češko soc. demokracijo vsled njenega „praktičnega dela za narod in njegova patriotizma. Povedala je tudi da se njen vpliv utrjuje medtem ko komunistem na Češkem propada. Glede tega poslednjega bi le pomolili pod nos izide volitev v Podkarpatski Rusiji, izide volitev v obratne delavske svele in občinske volite v Brnu. Ali kar se tiče prvega bi ji radi nekoliko osvetlili njeno delovanje kot državnotvorna stranka. Kdor je v zadnjih mesecih sledoval politično življenje Čehoslovaške države, se je imel priliko prepričati o njeni gnolosti, o njeni korupčnosti. Prihajalo so na dan vse mogoče sleparije in afere, ki niso kompromitirale le posameznih vodilnih osebnosti v državi, ministrov, poslancev, senatorjev, med njimi celo g. Praška, predsednika češkega senata, ampak, kar je glavno ves državni aparat in vse državnotvorne politične stranke in državi, v prvi vrsti soc. demokracijo. Vlada je izgubila glavo, ni si znala drugače pomagati nego da je izdala poseben zakon proti komunističnemu časopisju, češ, da prinašanje takih sleparij na dan pomenja — izpodkopavanje državne avtoritete. Najkarakterističnejša sleparija za politično življenje čehoslovaške države je pač bila tzv. afeta s spiritom, ki jo je odkril glasilo naše stranke „Rude Pravdo“. Posamezne tvrdke so podkupile državne organe, politične organizacije, ministre in druge vodilne osebe v republiki (med temi predsednika senata g. Praška, da so jim šli na roko pri njihovih sleparijah s spiritom. Čez 60 milijonov je bilo izdanih v te svrhe in za 33 milijonov se je ugotovilo, komu so pali v žep. Pred kratkim je izdala centrala češke uradniške organizacije tozadeven apel na Masaryka, kjer go-pozivilja, da razčisti zadevo in iz tega apelja posnemljemo sledeče številke: Od omenjenih priseljarjenih 33 milijonov je razdeljenih 17 milijonov med vladne stranke, za njihove inštitucije, tajništva, za časopisje itd. sledeče: agrarci (stranka g. ministr. predsednika Svehle), so dobili 4.500.000 čk., nar. socialisti (stranka g. Klofača), 5.200.000 čk.; narodni demokrati (stranka g. Kramara 1.118.000 čk.; klerikaleci 500.000 čk.; slovaški klerikaleci 3.500.000 čk.; soc. demokracije (stranka g. Soukupa in Stivina) 2.560.000 čk.; Tudi razne cerkvene oblasti in organizacije so bile korumpirane. Dobili so: katoliški 1.100.000 čk., protestanti 180.000 čk.; židje in svobodnisteci po 460.000 čk.

Različni uradi so dobili: finančni urad 830.000, urad za gradnjo 450.000, poljedelsko ministrstvo 230.000, notranje ministrstvo 230.000 čk. Celotna Masarykov dobrodelni fond je dobil podporo 3.700.000 čk. — Mislimo, da te številke zadostujejo in da ne potrebujemo nobenega komentarja. Upamo, da se „Edinost“ ne bo več predzrnita postaviti nam za vzgled češke soc. demo-

„Ex Bohemia lux“ .. (Češka soc. demokracija)

kracije in vzornega reda v Čehoslovaški republikli. Mislimo tudi, da bi slov. narodnjaki imeli vzroka sramovati se takih zaveznikov. — Te številke bodo dale našim sodrugom mnogo misli. Videli bodo, kako daleč je napredovala degeneracija današnje kapitalistične družbe z vsemi njenimi inštitucijami, državo in njenim aparatom, meščanskimi strankami, vsevisti socialistične in razne cerkve, vsevisti tzv. svobodomiselece. Revolucionarni proletariati im v zvišeno nalogo, da pomele s vsemi sredstvi te tri inštitucije s sveta in njihova degeneracija mu bo pri tem delu mnogo pripomogla. Na Čehoslovskem, kjer je sicer že prejel stal velik del delavskih in kmetijskih mas za Kom. stranko so razkritja teh sleparij odprla končno oči ostalim delavsko-kmetijskim masam. Danes stoji za Kom. stranko že ogromna večina teh mas, ki tvorijo važno polstojanko proletarske revolucije v Evropi. Te mese in ta stranka so zavezniki našega delavsstva in ne do možga gnila in korumpirana soc. demokracija, katere zaveznitvo naši nacionalistični gospodi iskreno priporočamo.

Kom. zveza Julijske krajine SVARILO

Dognalo se je, da skuša bivši član MATKO LOVKO priti v stiko z našimi podeželskimi sodrugi, posebno omladinca. V tem poznanju se poslušuje argumenta blatena stranke in prigovarjanja, da zastopa sele on pravo komunistično idejo.

Opozarjamo sodruga na to in jih opozarjamo, da naj nimajo z omenjenim nikakih stikov. Sploh pa naj bodo previdni v obnavljanju z nepoznamimi ljudmi. DEŽ. IZV. ODBOR.

Angleški komunisti proti fašizmu

Iz Londona poročajo, da so tamkajšnji angleški fašisti skušali obdržavati javen shod v nekem mestnem parku, da došli komunisti so jim ga preprečili.

Amerikanski kapital na delu v Jugoslaviji

Iz New-Yorka prihaja vest, da nameravajo Združene države dovoliti posojilo v znesku od 3-5 milijonov dolarjev, za gradnjo železniške proge do Splita.

Namen ameriških kapitalistov je očiten: kakor so si spravili v odvisnost kolonialne dežele in si skušajo spraviti tudi v odvisnost Nemčijo, ravno tako si hočejo zagotoviti gotov plen v Jugoslaviji. Gradnjo se prometna pota, ki bi omogočila zaslužjenje cele dežele.

Obletnica ustanovitve Špartakovske skupine v Nemčiji

V Berlinu bo Komunistična stranka organizirala velike demonstracije, v proslavo desetletnice ustanovitve „Škupine Špartakovcev“, ki je bila prva komunistična celica, vznikla po vojni.

Pisma kmetov

Dragi rdeči kmet!

Opisal si zadnjič «Mali list» in njegovo politiko. Prav si imel, da si pokazal ob obraza «Malega lista». Na eni strani tolče po magnatih in jih brlje, na drugi strani se pa križa pred zlodjem. Zlodja vidi v tem, da bi zagospodarila enkrat kmet in delavec. Bojimo se, da ne bo križanje nič pomagalo in da bo zlodje vendar prišel.

Oni dan me je srečal prijatelj in mi je povedal, da je hud nate, ker si pisal proti «Malemu listu». Saj ne more «Mali list» videti magnatov in da jim zmiraj otepa kožuh. Se za ime da je škoda in da bi bilo boljše, če bi se klical kar «Magnatska smrt».

Povem ti, da nisem bil prav nič v škripcih. Magnatom se gotovo lepo ne zdi, če jih «Mali list» zmerja z rokovnjači, saj veš, da resnice nobeden rad ne sliši. Oni pa vendar prav dobro vedo, da niso gospodje tako nevarni, kakor kaže njih zmerjanje. Se je videlo za zadnje volitve. Grizli in vjedali so se skrivaj in pred ljudmi. Najzadnje pa so vseeno reševali skupno barko pred rdečimi valovi. Kar so magnatdelali okoli baričev na drobno, je napravil gospod Besednjak v Rimu na debelo. Povedal je, da so kmetije in delavci v naših krajih nevarni državi, ker mislijo s svojimi možgani. Svetloval sem prijatelju naj vpraša pri «Malem listu», zakaj se nazadnje vedno spet objamejo z magnati, na katerih si hočejo sicer zobe polomiti? Te sorte prijateljstvo je prav debelo umazano, ti boš gotovo pritegnil. Ali pa se dela vse samo za šport, ki je prišel tudi pri nas v modo!

Če gledam vse, se mi zdi hudo podobno zamorski vojski. Pravijo, da pride tudi med zamorec do navskriza. En poglavar se razjezi na drugega in takrat mora začeti boj. Seve, treba je pripraviti. Zjutraj na vse zgodaj se zbereta sovražna oddelka ob tekoči vodi. Vsak na eni strani, kako pa! Sulfice grozijo, šteti rožljajo, bobni grmljo. Gorje, če se začne krvavi ples! Na eni strani se pokaže dolg jezik, na drugi še daljši. Najbolj srditi zamorec se zaleti, teče do vode in obstane. Čez pa ne, voda je mokra. Pesti se vzdiguje v zrak, huda nevihta se pripravlja. Nazadnje pade sulica. Tako posvoko vrže eden čez vodo, da se jih z druge strani povrne deset. Zdad začnjenja velika bitka. Zmerjanje je tako hudo, da ni čuti grmečega boga. Oba tabora se bojujejo za žive in mrtve. Plenijo se in zmerjajo, dokler jim sapa ne začne poganjati. Pelen po bitki pojevanju, samo še tu in tam je kak vztrajen bojevnik, ki se ne umakne in zmerja do kraja. Bitka konča, zamorska tabora poležejo k počitku, zakaj drugo jutro začne vse skraj. In tretje jutro istotako. Naposled pa gredo domov, vojska je pri kraju. Voda teče naprej in zamorec se spet razumeje, nobenemu se ni skrivil las.

Tako si jih dajejo nemagnati pri «Malem listu» in magnati za «Novicami». Kadar konča zmerjanje, se gotovo približujejo volitve. Namesto da bi začelo zares, se vsa papirnata vojska konča. To smo že večkrat videli. In zato ne verjamemo zmerjanju, če je še tako sočno in zabeljeno.

Ne bo dolgo, da bodo spet volitve pri nas, pokrajinske in občinske. Oba tabora bosta kar odrezala z zmerjanjem. Nevarnost bo, da se kmetije in delavci preveč vzdignejo. Povsod so že neodvisne čete. Zato jih bo treba skupno potlačiti. Slepilo se že najde, da bodo ž njim slepili delovno ljudstvo.

Takrat bomo rekli svojo besedo. Naj gre zares: Kjer je kaj zavednih delavcev in kmetov, naj zberejo vse druge v en sam tabar. V nekaterih občinah se je že to zgodilo, ali so še redke. Naše

številu pa je dosti večje, samo pripraviti se je treba in začeti že zdaj, od moža do moža. Naj se loči! Tisti trije, štirje magnati in nekatere prodane duše na ono stran, mi na to. Nič psovnanja na zamorski način in nič varanja. Raje vztrajno delo in magnatske trdnjave se bodo sesipale v prah ena za drugo. Obično selslavljata kmet in delavec, ona naj vidi in naj ukazuje, kaj se v nji godi in kam gre denar. Z dejanjem se pokaže, kaj hočemo in kako mislimo ostreti magnatski jareni.

Tisto z milim narodom naj konča.

Pozdravi! Notranjski sodrug.

Kjer jih je več, tam je narod. Ali so magnati in verizniki narod? Če hočijo biti, naj le bodo. Samo ne podpirati tega izbranega naroda, ne mu dajati oblasti v roko. Ta oblast začne v občini, zato je treba z njo tukaj enkrat končati. Kdor nosi bremena, tisti naj odloča. Odločil pa bo, če se bo premišljeno pripravil, združil in odbil razdvajanje delovnega ljudstva.

Čas je, da se pobrigamo tudi za občine. Poskrbimo, da popiha vanje malo zdravega vetra.

Pozdravi! Notranjski sodrug.

RUSKI: Internacionala kmetov in sindikati kmečkih delavcev

Vprašanje samostojnih kmetov

Držeč se navedenih marxističnih principov, si usvojimo točno določeno metodo za propagandno in organizatorično delo med poljedelskim delovnim ljudstvom. Najtežje stališče imamo napram «samostojnemu» kmetu. Ta si je usvojil vse elemente buržuaznega gospodarstva: konfine, privatno lastnino, trg z blagovinom in denarnim obtokom, testament kot emancipacijo (izliv) svoje individualne nadutosti v posmrtno razmere. Buržuazni upravni aparat (trgovske in denarne bolege, davkarja, sodnika, zavarovalništva itd.) mu je sicer zoprni. A če ga je enkrat količkaj prebrel, je trdno zavezan, da je vse to zelo važno in potrebno, in da šele poznanje in uvaževanje tega dela ustvari gospodarsko in socialno popolnega človeka. In on ne more preko teh iluzij; njegova ograjena njivica mu to brani!

V tehničnem produktivnem oziru je njegovo gospodarstvo verkljara dolgo, mučno delo brez pridelka: Njegov gospodarski obstanek je torej vsled tega zelo težaven, ker sloni še v dobi svetovnega gospodarstva — na zaostali podlagi individualnega dela na majčkeni, majčkeni kmetiji. Mali obrat tvori skoro v vseh gospodarskih peridodah vseh narodov in dežel v nekem širšem zmislu parasitsko tvorbo; dobi-va gotove potrebščine (posebno rudokovino, ki je poedinci navadno ne morejo kopati) iz socialnih produktivnih organizmov, pa naj obstajajo le-ta na podlagi sužnjev ali tlačanov ali pa na podlagi modernega, mezdnega proletarijata — a sam je vsaki taki ali drugi obliki socialnega dela odporen.

Samostojen kmet kot tak nam ne nudi za gospodarsko organizacijo boljše materialne podlage kakor srednjeveški mali obrtnik. In kdor količkaj pozna malo gospodarsko analizo (letno sapisele) srednjega veka, temu je v živem spominu ta po tisoč in tisoč predpisih in redih organizirana socialna mizerija, polna pravice in pravičije, sovraštva, sporov, zahrbitosti in — krščanske ljubezni.

Kmet kot mali producent ni sposoben za širšo organizacijo. To mu ne dopušča zavezanost v «svojo» zemljo; materialno, po konfinih in mejah strogo omejeno delovno okolje ga dela nesposobnega za širše gospodarske organizacije; njegovo združeno delovanje se v tri četrtinah izirpava v organiziranju verižnega trga in verižnega za nabavo potrebnih potrebščin oziroma oddajo čezpotrebnihi pridelkov. Komaj eno četrtino njegovih združnih organizacij stoji na neposredno produktivnem stališču. A še te nimajo dobrega materialjnega ogrođja (zlo-žene zemlje, strojev, skladišč itd.) socialnega dela in bolehajo skoz in skoz na individualističnih prelenjajah. Ob sedanjem svetovnem gospodarskem stiku, s komunikacijskimi sredstvi za naveliko, pri razvoju ročnega orodja v mašine, nam mora podati gospodarska organizacija samostojnih kmetov le kako srednjeveško obrtniško gospodarsko relikvijo.

Ravno tako ozko je kmetovo politično obzorje. Podlaga njegovega materialnega življenja, očrtana po ozkih konfinih zemljišča mu zastira širši politični pogled. Ta historično-materialistični nauk nam je klasično potrdila kmečka masa v ruski revoluciji. Do osvojitve zemlje je bila visoko revolucionarno-aktivna; po osvojitvi je postala na sploh pasivna, po krajih celo odporna. To nam izpričuje aprovizacijsko in mobilizacijsko vprašanje leta 1918. Bela garda Čehoslovakov, Kolčaka, Denikina in Vrangela je črpala dolgo časa svojo moč iz tega razpoloženja in le-ta krut reakcionaren bič je zbudil pri kmetih zopet simpatije do komunistov.

Politična organizacija malih kmetov

Politična organizacija malih kmetov kot takih se bo dala vsled sodobnih, lahkotnih stikov z naporom udeležiti; ne bo pa mogla napram proletarskemu gibanju predstavljati kaj gibkega, naprednega organizma.

Kar spaja osebo malega kmeta z industrialnim delavcem to so: žuljave roke in duh po gnoju, ki je v lesnem sorodstvu z duhom mašinskega olja industrialnega delavca. Stvarno jih vežejo po trgovskemu in vsem upravnem aparatu močno ogledani prejemki obleke, orodja in drugih potrebščin na strani kmetov; hrane in surovin na strani fabričnih delavcev.

Proletariat se mora bližati kmetu kot delavcu; vsled njegovega masovnega pojava je to delo povsod zelo nujno. To delo mora biti predvsem propagandistično. Delavec mora kmetu stalno poudarjati in zopet ponavljati, da mali obrat pri sodobnem razvoju gospodarstva in družbe pomeni mizerijo. Mora mu nazorno pokazati, kako je njegovo delo obilno in težko a malo plodovito. Kot mali kmet se skoro ne more posluževati boljšega orodja, strojev; ne more uravnati njiv, travnikov in pašnikov; njegova živinoreja je razcefrana, trudapolna, nehiženjena in malo izdatna. Njegovi pridelki in potreščine so navezani na anarhističen trg. Svojo «svobodo» kot «samostojen» producent drago plačuje trgovcem, denarnim boterjarjem, vsakovrstnim zavarovalnikom, notarjem, sodnikom, davkarjem, dacarjem, celi jati upravne in politične škribarije itd. Naš «samostojni» producent mora spoznati: «da se (tako opevana) osebna neodvisnost drug od drugega dopolnjuje s celim sistemom vsestranske stvarne odvisnosti».

V mali kmetiji je mizerija, ker nosi delo brezmočen, individualen odznak brez tehnične in socialne moči dela in ker plačuje njen pičli pridelek ogromen, neproduktiven, pošasten cirkulacijski (obtočen) aparat. Odpis dolgov in davkov, cenovni kredit, dobre prodaje in nakupi in slične parole ne morejo pomeniti sprico okorne samostojne kmetije drugega, kakor prazno frazo, ki ne more stvarno nič izboljšati.

«Samostojno», tembolj pa še «samostojno» malo gospodarstvo rodi in redi

z eno besedo: trgovce, denarne boterjarje, dacarje, davkarje, notarje, sodnike, upravnike, zavarovalnike, škribarije itd. — in trudapolno delo delovnih slojev.

Proletariat mora se tako kritično propagando opraviti ogromno delo pri malih kmetih. Žuljave roke in duh po gnoju mora vzbujati v proletariatu tudi v najtežjih momentih simpatije do teh, rekli bi, proletarskih buržujev.

(Dalje prihodnjic).

Zasebna lastnina in naši kmetje

Po vojni je bil naš kmet hudo prizadet, vsled gospodarske krize, povzročene po novi grupaciji dežel.

Kakor da bi to ne bilo zadosti, je prišla nad njega nova nadloga, to je omejevanje zasebne lastnine v obmejnih krajih.

Na podlagi neke posebne naredbе, ne bodo smeli posestniki ne prodati oziroma kupiti nepremičnin, odnosno

GLASOVI Z DEŽELE

Renče

Vsem bivšim članom in članicam društva L. O. Renče!

Vsem ljubiteljem proletarske kulture!

Vsem sodrugom in sodružicam!

Meseca avgusta leta 1921. smo ustanovili v Renčah podružnico društva L. O. Naš namen je bil dvigniti najpreprostejše ljudstvo — posebno mladino — na tisto duševno višino, katera mu po naravnih zakonih pripada in do katere se mora povzpeti paralelno z delovanjem drugih dežel, da bo zmožna izvršiti zgodovinsko nalogo, katera ga čaka v bližnji bodočnosti: da preobrne telo človeško družbo.

Marljivo smo se vrgli na delo in želi neprecenljivih uspehov. To pa ni bilo po volji raznim močevcem obih narodnosti. Rovarili so proti nam tajno in javno, kakor je bilo v danem potožju uspešnejše in «deloma» ustregli svojim podlim strastem; deloma, kajti porazili so nas, a uničili še ne! — Razbojniške tolpe meščanstva so nam s pomočjo pušk, bomb, gorjač in celega vladnega aparata oropali še tisto malo svobodin in pravice, koje si je delavstvo priborilo v večletni borbi! Sezga-je so nam domove, uničili naše knjižnice, odvzeli so nam svobodo zbiranja in zborovanja in sploh prepovedali vsako javno delovanje. A mi ne klonemo! Brez šuma in hrupa nadaljujemo započeto delo. Vrgli so nas iz javnih trgov in mestnih ulic, toda mi smo se bližje stisnili k materi naravi in kujevali svetlejšo bodočnost v samotnih podzemskih rovih; liki prvim kristjanom.

SODRUGI! SODRUŽICE!

Konstatirajoč razmere in položaj v kateroga se nas potisnili, se je sklenilo na skupnem sestanku dne 9. XII. 1923. in enoglasno odobrito na rednem občnem zboru dne 13. III. 1924. javno društveno delovanje začasno prekiniti, medtem pa vedno in posredno zbirati denarne prispevke za «Kulturni fond». Pri seji «Upravnega sveta» — kateremu je poverjeno društveno vodstvo in nadzorstvo Kul. fonda dne 21. VII. 1924. — se je določilo, da naj ob letničnici društvene ustanove t. j. meseca avgusta VSI Renški delavci in delavke širom sveta nabirajo prispevke v sklad istega. Vsak mali dar je dobrodošel! Obracamo se do vseh onih, kateri čutijo potrebo po odpravi meščanske laži-kulture, s prošnjo, naj letošnjejga meseca avgusta dejansko dokažejo, da so za odpravo iste in za upostevanje prave, resnične proletarske kulture.

Kvišku ponižani! Bodočnost je naša!

V RENČAH, meseca julija 1924. Upravni svet.

posameznih delov istih. Nadalje ne bodo smeli izvršiti na nepremičninah nikakih izprememb, brez dovoljenja s strani pristojnih oblasti (prefektur, v spoznanju z vojaškimi oblastmi). V slučaju, da bodo posestniki prodali kak del, brez dovoljenja teh oblasti, zapadejo kazni (100 do 2000 lir globe in v težkih slučajih zapor do 6 mesecev). Poleg tega bodo morali na lastne stroške porušiti stavbe oziroma naprave, zgrajene brez dovoljenja.

Kako so vsled te naredbе prizadeli posebno mali kmetje, ki ne morejo, vsled sedanjih gospodarskih razmer živeti na lastni zemlji, kajti primorani so se izseljevati v tujino in vsled tega so primorani prodati posestva. — o tem ni potrebno še posebej pojasnjevati. (Za dobiti tozadevno dovoljenje s strani oblasti bodo morali čakati nekratek čas, ker vsak dobro zna, kako se rešujejo vloge).

K tej zadevi se bomo še povrnili v prihodnji številki.

Marezige

Pri nas živimo, kot pri «Strafkompagniji». Imajo nas na piki že izza volitev leta 1921. in pri vsaki priliki nas trpinčijo, kakor znajo in morejo.

To se je pokazalo tudi pred kratkim. Pri nas so mislili fantje prirediti 3. avgusta, kakor vsako leto, ples. Naši nasprotniki pa so izrabili to priliko da nas preganjajo. Fante so dolžili, da kradejo les za plešišče in to zato, ker so delali ponoči (čež dan morajo delati na polju). Ker ni nikomur nič zmanjkalo je umevno, da se jim je ta poskus izjalovil. A miru si niso dali in našli so pot do svojega cilja. Nekdo si je izmisлил, da je sodr. Bernetič v zvezi s prireditelji plesa iz cesar sledi, da bi se bil izrabil ples za pozorišče komunistične propagande. In res se je to imenitno obneslo. Naš vrli brigadir je ponoči aretiral omenjenega sodruga in drugih pet fantov in nekateri tiral kar bosa, gologlave in brez jopiča na orožniško postajo. Izpraševal ni nikogar izvzemši Bernetiča, kateremu je hotel na vsak način «dokazati» da je bil sporazumen s prireditelji. Ker je bilo to gola izmišljotina je naš sodrug zanikal in si s tem «prisluzil» goriko klofuto. Potem so jih gnali v koprsko zapore. Čakali so osem dan, da pojasnijo njih položaj in šele na pritisk odvetnika jih je obiskal preiskovalni sodnik, ki je izjavil, da ni mogel priti prej, ker da mu ni bila še dospel obtožnica iz Marezige. Čudil se je sodnik, ko se je osebno prepričal, da so vsi aretiranci nekaznovani, dočim je stalo v obtožnici, da so «predkaznjeni» «nevarni» in slična priporočila. Sodnik je uvidel, da so prišli naši ljudje v ječo iz same mržnje in hudobije in jih izpustil takoj na svobodo.

Brigadir in vsi naši odkriti in prikriti sovražniki pa naj si vtepejo v buče, da nas nikaka sila ne odvrne od polji do komunizma.

Vedno rdeči.

Za žrtve reakcije

Proletarci, ne pozabite jih!

Cezarji pri Kopru: Sodrugi pri rdeči mizi L. 10.— Vesela družba boljšebojnikov . . . 28.— Nabrano v Cezarjih pri Kopru: B. J. 10; V. N. 6; P. P. V. R. B. A.; V. P.; J. A.; V. V. N. 3; V. A.; V. N. B. J. V. J.; V. K.; V. N.; N. J.; V. P. po 2; V. F.; V. J.; V. J.; V. M.; po 150; N. N. 120; V. J.; V. A.; B. J. V. Just. V. Jordan. V. Venc. F. J.; V. L.; B. M.; B. J.; V. L.; V. Ivan. Z. A.; V. N.; V. L. V. N.; V. St. V. P. po 1; V. P. 0.50 95.70 Kljub vsem preganjanjem

vedno bolj rdeči Mareziganci 10.— Nabrano v Pobegih pri Kopru: T. A. T. J. po 5; B. S. 3; P. N. 2.50; P. M. T. H. P. V. po 2; M. M. 1.10; B. J. P. J. B. E. B. E. P. A. T. M. P. E. B. A. B. J. K. I. Marillimo S. R. P. K. P. ArL. V. N. T. N. F. E. po 1; T. N. Br. J. po 0.50; T. M. 0.40; P. J. 0.30 V. V. 0.20 40.50 Sv. Anton pri Kopru: Rdeča godba 10.— Istotam: I. S. V. K. I. C. J. K. N. B. J. P. I. F. U. J. A. K. po 5; K. Iv. 4.60; I. S. 4; K. K. I. K. St. M. D. K. V. K. J. N. po 3; L. K. I. K. M. B. I. J. N. Krz. I. K. J. K. I. P. L. B. J. K. A. S. I. S. po 2; A. M. A. L. R. M. L. K. V. M. M. K. D. K. J. K. J. Šk. J. J. Al. K. N. C. J. C. po 4; 108.60 Nabrano v Polotoku pri Kopru: S. N. B. J. P. R.; po 5; P. K. 4; Š. J. 3; M. R. J. J. M. K. J. N. M. V. M. V. M. P. po 2; F. N.; M. L. J. J. po 1; 39.—

Skupaj L. 341.80

Tiskovni sklad

Prej izkazanih L. 1570.20

Nabrano v Slapski dolini: Jola št. 109 (Logaršec); J. Kovarič 5; A. K. 5; L. Kačer 3; nab. pola št. 111 (Pečine); F. Kobal 3; po L. 2; A. Mrak. J. Krivic. J. Graheļ. G. L. P. K.; F. Jeram. J. Jeram; po L. 1; S. Jan. G. Kuštrin. B. Čufer; J. Škok cent. 90; nab. pola št. 108 (Tribuša); po L. 5; S. Pavšler. A. Jan. P. Jan. I. Logar. N. N.; N. N.; po L. 2; B. Baudaž. C. Jan; po L. 1; I. Kumar. A. Skavala; M. Benčina cent. 55; nabrano na Slapu: F. Sauli in Carli I. po 5; dva neimenovana 10; po L. 2; J. Carli. F. Krivec. F. Kovarič. F. Sauli. K. Kofol. F. Čubej. N. N.; po L. 1; N. N.; N. N.; nečitljiv 1.50; N. N. 0.50 110.50 Razredno zavedni kmetje in delavci v Lokvi, namesto udeležbe veselice v Bazovici, darujejo za T. S. «Dela» 15.— Namesto plačali za pijačo, daruje N. N. 8.— Pri omizju 2.50 Boljuncer: Dva prijatelja lista L. 5.— Nabiralna pola 132, Renče: P. Mozetič 3; J. Jarč. D. Lukežič. M. Mozetič po 2; A. Baša 1.60; J. Zavavlav. D. Spacapan, Marija. Bronkonu. J. Apis. A. Zajc. A. Lukežič. A. Gergetel. F. Jarč. A. Jarč. J. Zajc in I. Mozetič po 1; Kerpan 0.50 23.10 Nabiralna pola 134, istotam: A. Mozetič. K. Mozetič. J. Mozetič. Kl. Mozetič. Er. Rusjan. Al. Vodopivec. Andr. Bratkovič. Iv. Pregelj po 2; A. Stepančič 1.50; V. Uršič. J. Žigon. J. Mozetič. Avg. Žigon. Fr. Mozetič. Fr. Vodopivec. A. Žigon. I. Mozetič. Avg. Mozetič. A. Vodopivec. A. Žigon. Iv. Žigon. Blaž Pregelj. A. Žigon. J. Žnidarčič. A. Mozetič. B. Martinuč. Fr. Žigon. B. Žnidarčič. I. Vižintin. A. Kerpan. A. Čotič. J. Durčič po 1; M. Stepančič 0.70; J. Arčon. A. Merljak. M. Pregelj. Iv. Fajt po 0.50; 45.20 Nabrali Renški zidarji v Lomu na Tolminkem: «Još komunizma ni propadel, dokler živimo 24.— En Mussolini iz Boljuncer 10.— Skupaj L. 1813.50 Nabiralne pole štev. 138, 139, 140, 141, so bile ukradene v Števarjanu. Opozarjamo sodruge in somišljenike (posebno Goriske), da je vsak, ki nabira z navedenimi nabiralnimi polami naveden slepar.

Proletarski tisk

je tisto orožje, ki ga morajo delavci in kmetje naperiti proti vsemu meščanskemu aparatu laži. To orožje pa ga je treba vzdrževati in izpopoljevati. Stalna pomoč je najizdatnejša. Zato se morajo somišljeniki potruditi z nabiranjem novih naročnikov in prispevkov za Tiskovni sklad. Proletarsko orožje se moralno izpopolnjuje z zavednim sodelovanjem.

Odgovorni urednik: Vekoslav Baran.

Štab. Tlp. 5. Spuzal. Trieste

PODLISTEK

Jugoslovanski nacionalno-revolucionarni pokret in sarajevski atentat (Ob desetletnici svetovne vojne)

Nekoliko natančnejših podatkov o sarajevskem atentatu in o pokretu sploh mi je dal moj prijatelj Mustafa G. ki je sodeloval pri atentatu, kakor tudi sploh pri celem pokretu, bil udeležen pri solunskem procesu, zaprt in interniran na Krfu v Afriki itd. in ki je danes — dober naš sodrug. Že on sam je prikazen, ki ima združene v sebi vse karakteristične lastnosti in pojave tedanje nacionalno-revolucionarne generacije: njeno navdušenje in zanos, samozrtvovanje, naravnost otroško-naivno dobrotno in vezo v uredničenje cilja, sploh maksimum moralnih vrlin revolucionarja. Razvil se je preko anarhizma v komunizem in kar mu je od prejšnje ideologije še ostalo, je le nezadostno razumevanje pomena politične akcije in organiziranje borbe proletariata in rahlo precejanje pomena in upliva osebnosti in individualnih akcij v revolucionarni borbi.

Setala sva po nekem drevoredu vemesta in on mi je pripovedoval s svojim slabim, nekoliko otožnim glasom, ki pa je vendar zvenel prepričevalno, o organizaciji in delovanju «črne roke».

Bila je to organizacija, razširjena

čanju, da je njegova smrt potrebna v blagor naroda. Vedel je v vsakem trenutku kaj treba in je bil siguren svoje iniciative. Ljubili smo ga in spoštovali neizmerno. Njegova avtoriteta v organizaciji je bila nepopisna. Prepričan sem v dno duše, da bi ta človek, ako bi še živel, danes bil z nami in da bi on organiziral našo revolucijo v Jugoslaviji.

Pripovedoval mi je na to o solunskem procesu.

«Vse obtožbe proti organizaciji so bile inscenirane. Pašić in Aleksander sta se po albanskem porazu bala nezadovoljstva v narodu in vojski, kjer je imela «črna roka», ki se je takrat nahajala v opoziciji, silno avtoriteto. Ena sama beseda s strani te bi zadostovala, da bi se cel narod in vojska dvignila; toda Apis ni hotel v težkem trenutku napovedati meščanske vojne tedanjim močevcem in to je bila njegova usodna napaka. Hotel je ohraniti narodno disciplino, a bil je kruto prevaran. Tedanja srbska vlada, ki se je sestajala iz radikalov in samostalev (Davidovič) je s pomočjo francoskih oblasti inscenirala oni škandalozni proces pod pretezo, da je pripravljala organizacija nek atentat na Aleksandra, kar pa absolutno ni bilo res. Nasprotno je Aleksander s pomočjo «bele roke» pripravil zavraten umr Apisa. Davidovičevci niso hoteli prevzeti odgovornosti za to početje ter so si pilatski oprali roke in izstopili iz vlade. Od tedaj izhajajo tudi ona nepretrgljiva

zveza med dvorom in Pašičem in tudi razplet današnje krize v Jugoslaviji je posledica te zveze na življenje in smrt. Revizija solunskega procesa v katerem sta Pašić in Aleksander osebno silno kompromitirana, bi pomenjala gotovo popolni moralni zlom obih v narodu. Prepričan sem, da bi parola revizije solunskega procesa zamogla silno revolucionarno uplivati na mase in ojačiti republikanski pokret in mislim, da bi morala ravno naša stranka izdati to parolo. Kajti brez poprejšnjega uničenja monarhije, njene oficirske klike «bele roke» in Pašiča, je revolucija v Jugoslaviji nemogoča. S tem bi tudi demoralizirali danes tako trdno vojsko, kajti v njej je še mnogo tradicij iz dobe «črne roke» in na ta način bi si ustvarili predpogoje za nadaljno revolucionarno akcijo.»

Pripovedoval mi je nadalje o podrobnostih sarajevskega atentata. «Dolej je izšlo o sarajevskem atentatu razen raznih žurnalističnih člankov» — kolikor jaz vem — le eno avtentično poročilo iz revolucionarnih krogov v javnosti in sicer Gačinovičev poročilo, ki ga je podal Trocki v svojem spisu iz l. 1915. Toda naravno, to poročilo ni bilo popolno, ker l. 1915. so bile stvari še presveže, da bi se moglo o njih pisati in popolnoma osvetliti v luči zgodovine. No, danes je to drugače in kar ti povem, naj bo v dopolnilo onemu poročilu. Bili smo vsi mi takrat verjeverni, da dosežemo s takimi

akcijami svoj cilj in vsled tega smo se z neumorno energijo lotili posla. Atentat Zerarijevič l. 1910. na tedanjega guvernerja in Sarajevu generala Varesnina se lahko smatra kot začetek. Sledil mu je l. 1912. Jukičev atentat na bana Cuvaja v Zagrebu in še dva druga atentata v Zagrebu istega leta. Ti trije atentati so bili že direktno delo «črne roke», ki se je formalno organizirala v l. 1911. pod Apisovim vodstvom v Beogradu. Od tu so atentatorji dobili tudi orožje. Sklenjeno je bilo tedaj tudi izvršiti celo verigo atentatov in Sarajevu, Zagrebu in v Ljubljani, toda balkanska vojna je usmerila pozornost drugam. Večina članov «črne roke» je v balkanski vojni direktno sodelovala, nekateri pa so ostali v Beogradu, da vodijo nadaljno akcijo. Po balkanski vojni smo se razgubili v svet na študije in centrum pokrela v inozemstvu je poslalo mesto Lausanne (v Švici), kjer je bil duša pokreta 24 letni Vladimir Gačinovič, iskrena pešniška natura, ona izmed onih figur, ki so kakor ustvarjene za to, da izzivajo pri rednih ljudih nepokoj. Visok, suh, a močan, mrk, z izrazom nemira in energije v očeh in v potezah na obrazu, željan utisov iz življenja v tujini, ali sposoben, da se ne izgubi v njem» — kot ga je lepo opisal Trocki.

(Dalje prihodnjic).